

EKONOMİDE İYİLEŞME İÇİN ZAMANA İHTİYAÇ VAR

Ahmet YETİM

Kürese krizde sarsılan ekonominin eski ritmini kazanması belli ki zaman alacak.

Bu süreçte; toplumsal reflekslerimizin zayıflamaması, ekonominin kısa sürede rotasına geri dönmesi açısından büyük önem arz ediyor.

Çünkü ekonomik verilerde iyiler-kötüler birbirine karışmış durumda;

- Son bir yılda borsa yüzde 25 yükselirken, enflasyonu yüzde 5'lere, Merkez Bankası faizleri yüzde 7,75'e gerilemiş ve cari açık son bir yılda yüzde 75,7 oranında azalarak 27.7 milyar dolardan, 6.7 milyar dolara gerilemiş durumda
- Büyümede çift haneye varan daralma ile birlikte bir ara yüzde 16'lara çıkan işsizlik, milli gelirin yüzde yedisine yakın bir açıkla ilk sekiz ayda 31.3 milyar Dolara ulaşan bütçe açığı, dış ticaretimizde yüzde 30'u aşkın daralma, ilk yedi ayda yüzde 57.6 azalan yabancı yatırım, bir milyon civarında protestolu senet ve kapanan binlerce işyeri ise ekonominin karanlık renklerini oluşturuyor.

Ekonomimizde birbirinin tamamen zıt kutuplarını oluşturan gelişmeler yaşanıyor.

Kaldı ki milli gelirimiz üç çeyrekte küçülüyor. Yeniden büyümeye başlanması; en büyük dış ticaret ortağımız Avrupa ülkelerinde büyümenin yeniden başlaması, dış finansman kanallarının açılması ve şirketler kesimine güven ve rekabet avantajı getirecek politikalar uygulanmasına bağlı.

Bu dönemden; yüzde 5 gibi oldukça düşük enflasyon ve yüzde 8'in altına gerileyen düşük faiz oranları ile çıkmak tüketici ve üretici kesim güveni açısından kuşkusuz son derece önemli bir unsur.

Ancak geçen yıllarda ekonomimizde kan dolaşımını hızlandıran yabancı sermaye, damarlarımızdan neredeyse çekilmiş durumda.

IMF ile yeni bir stand-by anlaşması yapılmaması, ekonomimizdeki daralma ve mali piyasalarımızdaki çalkantılar sonucunda uluslararası doğrudan yatırımlar ilk yedi ayda yüzde 57,6 azalarak 11.7 milyar dolardan, 4.9 milyar dolara geriledi.

Yabancı sermaye girişi ise yüzde 60,4'lük düşüşle 3.9 milyar dolara düştü.

Dolayısıyla ekonomide toparlanma uzun ve sancılı bir süreç olacak.

Geçmiş yıllarda gerçekleştirdiğimiz bankacılık ve sosyal güvenlik reformlarının bu sürecin daha çabuk atlatılmasına katkı yapacağı açık.

Bu tabloya göre bankacılık sistemi iflas etmiş pek çok ülkeden avantajlıyız.

2001 krizi sonrasında ekonomide atılan kararlı adımlar sayesinde kamu bütçesinden bankacılık ve sosyal güvenlik alanlarına kaynak aktarmak zorunda kalmadık.

Ancak 2009 yılı ilk sekiz ayda 31,8 milyar TL'ye ulaşan bütçe açığının da ekonomimizin damarlarının yeniden tıkanmasına yol açabileceği unutulmamalı.

Bu tempoda giderse bütçe açığının yılsonunda 55-60 milyar TL civarında gerçekleşerek milli gelirin yüzde 6-7'sına ulaşması sürpriz olmayacak.

Ayrıca halen 9,1 milyar TL olan faiz dışı fazla tutarı da yılsonunda eksi bakiyede gerçekleşerek negatif değerlere inecek.

Bu tablo, öncelikle uzun bir süredir gerileyen faiz oranlarının yükselmesi yönünde baskı oluşturacaktır.

Çünkü dış finansman kanallarına ulaşımın görece daha güç olduğu şu dönemde en kolay finansman yolu iç borçlanmaya başvurmak olarak görünmektedir.

Bütçenin iki yakasının bir araya getirilebilmesi için artık kontrol edilebilirlik eşiğini aşma noktasına gelen sağlık giderlerinin de disiplin altına alınması gerekiyor.

Çünkü anılan dönemde, bütçeden 4.6 milyar TL sağlık harcaması yapıldı.

Sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderleri için geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 62,3 artış var.

Dolayısıyla bu defaki reformun yeni adresi sağlık harcamalarının daha fazla kısılmasına işaret ediyor.

Ancak tek başına bu önlemler devasa bütçe büyüklüğü karşısında yetersiz kalır.

Ayrıca ekonominin pistonlarının tam kapasiteyle çalışması için hane ve şirketler kesiminin güveni de sağlanmalı.

Özellikle büyümenin lokomotif gücü olan özel sektör yatırımlarındaki daralmanın devam etmesi istihdam sorunuyla ilgili tedirginliği artırıyor.

Bu kapsamda tüketim eğiliminin yeniden canlandırılması için güven veren kredibilitesi yüksek ve kapsamlı bir ekonomik programın uygulamaya konması gerekiyor.

Bu kapsamda etkin vergi indirimleri, bankalarca daha fazla firmaya kredi kullandırılması vb. etkenlerin de devreye girmesi gerekiyor.

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin krediye erişememesinin en büyük nedenleri arasında yer alan teminat sorunu, Kredi Garanti Fonu aracılığıyla çözülmeli.

Bu çerçevede tecil ve gecikme faizleri makul oranlara indirilmeli, vergi yükümlülükleri 36 aya taksitlendirilmelidir.

KOSGEB destekleri zaman kaybedilmeden uygulamaya konmalıdır.

Sonuç olarak salt bekle gör politikaları ve dünya konjonktüründeki iyileşme beklentileriyle ekonominin yoluna gireceğini beklemek mevcut sorunları çözmek yerine daha da ağırlaştıracaktır.

Bu anlamda bundan önceki kriz yılı olan 2001'deki gibi yapısal reformları içeren bir plan çerçevesinde ve disiplini elden bırakmadan yeni bir program oluşturulması gerekiyor.

Aksi takdirde kendiliğinden ve kısa süreli bir toparlanma şu an için mümkün görünmüyor.